

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ КАРДІОЛОГІЇ, КЛІНІЧНОЇ ТА РЕГЕНЕРАТИВНОЇ
МЕДИЦИНИ ІМЕНІ АКАДЕМІКА М. Д. СТРАЖЕСКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

Затверджено

Рішення Вченої ради

Протокол від 29.01.2025р. № 1(1)

Голова Вченої ради

В.М. Коваленко

«29» січня 2025р.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

спеціального курсу «Ревматологія»

Форма навчання: очна, заочна з елементами дистанційного навчання

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

третього (освітньо-наукового) рівня

галузь знань I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»

спеціальність I2 Медицина

Спеціалізація Ревматологія

Київ

2025/2026

Силабус спеціального курсу «Ревматологія» з підготовки доктора філософії

РОЗРОБНИКИ

Бацак Богдан Вадимович - в.о. завідуючого відділення ядерної медицини та променевої діагностики.

Борткевич Олег Петрович - Головний науковий співробітник відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії.

Дубас Віталій Васильович - науковий співробітник відділу некоронарних хвороб

серця, ревматології та терапії.

Коваленко Володимир Миколайович - Генеральний директор, Завідувач відділу

некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії

Крилова Анна Сергіївна- науковий співробітник відділу науково-навчальної та організаційної роботи

Несукай Олена Геннадіївна - Головний науковий співробітник відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії.

Проценко Галина Олександрівна - Провідний науковий співробітник відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії.

Рекалов Дмитро Геннадійович- Провідний науковий співробітник відділу некоронарних серця, ревматології та терапії

Чернюк Сергій Володимирович - Провідний науковий співробітник відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії.

Рецензент:

Дубкова Антоніна Георгіївна, доцент кафедри терапії та ревматології НУОЗ України імені П.Л.Шупика

Склад проектної групи обговорено і схвалено на засіданні вченої ради ДУ «Національний науковий центр ім. акад. М.Д. Стражеска НАМН України» (Протокол від 29.01.2025р. № 1(1)).

I. Опис факультативної дисципліни

Таблиця 1 (денна, заочна форма)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОНП	Характеристика навчальної дисципліни
Денна, заочна форма навчання	Усі ОНП, за якими ведеться підготовка аспірантів	Рік навчання 2
Кількість годин – 360 год.		Семестр 4-ий
		Лекції 48 год.
ІНДЗ: передбачено		Практичні 168 год. Семінарські 80 год.
Мова навчання		Форма контролю: залік Українська

II. Інформація про викладачів

Таблиця 2

Прізвище, ім'я та по батькові, Науковий ступінь, Вчене звання, Посада	Бацак Богдан Вадимович - в.о. завідуючого відділення ядерної медицини та променевої діагностики. Борткевич Олег Петрович - Головний науковий співробітник відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії. Дубас Віталій Васильович - науковий співробітник відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії. Коваленко Володимир Миколайович - Генеральний директор, Завідувач відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії Крилова Анна Сергіївна- науковий співробітник відділу науково-навчальної та організаційної роботи Несукай Олена Геннадіївна - Головний науковий співробітник відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії. Проценко Галина Олександріна - Провідний науковий співробітник відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії. Рекалов Дмитро Генадійович- Провідний науковий співробітник відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії Чернюк Сергій Володимирович - Провідний науковий співробітник відділу некоронарних хвороб серця, ревматології та терапії.
Контактна інформація	orgmetod2017@gmail.com
Дні занять	Заняття за розкладом, за потреби – онлайн

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. спеціальний курс «Ревматологія» уведений для вивчення аспірантами 2 року навчання у ДУ «Національний науковий центр ім. акад. М.Д. Стражеска НАМН України».

Предмет курсу – забезпечення навичок комплексного аналізу проблем у сучасній ревматології необхідних для реалізації самостійних наукових досліджень і здійснення науково-педагогічної діяльності.

Пререквізити й постреквізити. До пререквізитів курсу відносимо володіння фаховими знаннями на другому освітньо-науковому рівні.

Мета і завдання навчальної дисципліни.

Мета дисципліни - набуття аспірантами фундаментальних знань в суміжній дисципліні - ревматології, необхідних для розвитку професійної підготовки. Завдання спеціального курсу з суміжних дисциплін «Ревматологія» полягає в наданні аспіранту (здобувачу наукового ступеня) навичок комплексного аналізу проблем у сучасній ревматології необхідних для реалізації самостійних наукових досліджень і здійснення науково - педагогічної діяльності.

Результати навчання (компетентності). Опанувавши спеціальний курс з суміжних дисциплін «Ревматологія» аспіранти здобудуть такі компетентності:

Загально-професійні компетенції:

Компетентність виконувати оригінальні дослідження в медицині та досягати наукових результатів, що створюють нові знання, із звертанням особливої уваги до актуальних задач / проблем та використанням новітніх наукових методів. Здатність планувати проведення клінічного та експериментального дослідження, обирати сучасні методологічні підходи до оцінки результатів, здійснювати статистичний аналіз результатів. Здатність здійснювати аналіз наукової літератури (вітчизняної та зарубіжної), створити та оформити огляд літератури (мета-аналіз). Здатність провести аналіз результатів наукових досліджень та оформити їх у вигляді наукової публікації / виступу українською та англійською мовами.

Спеціалізовано-професійні компетенції:

- здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем і тенденцій медицини у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають в Україні та інших країнах світу;
- здатність відокремлювати структурні елементи, що складають теоретичну та емпіричну основу системи знань зі спеціальності 14.01.12 «Ревматологія»;
- здатність виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром патологічного стану чи захворювання; шляхом співставлення зі

стандартами, використовуючи попередні дані анамнезу хворого та дані огляду хворого, на основі провідного клінічного симптому або синдрому, використовуючи знання про серцево-судинну систему, її складові, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення поставити найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання;

- здатність використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження пацієнта, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за певним алгоритмом, здійснювати диференціальну діагностику захворювань для тематичних напрямків зі спеціальності 14.01.12 «Ревматологія»;

- здатність в умовах лікувальної установи, використовуючи узагальнену процедуру оцінки стану пацієнта, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, формувати диспансерні групи хворих; сформувати групи здорових людей, що підлягають диспансерному нагляду;

Дослідницькі компетентності:

- володіння сучасними методами наукового дослідження, в тому числі пошуку інформації в літературі, розрізнення первинних і вторинних джерел, використання традиційних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;

- здатність до використання сучасного наукового обладнання та інноваційних технологій у галузі медицини;

- компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів.

Аналітичні компетентності:

- здатність проводити науковий аналіз результатів досліджень і використовувати їх в практичній діяльності;

- здатність осмислення своїх власних припущень та перевірки зроблених іншими припущень, що вважаються доведеними, у галузі медицини;

- здатність до формулювання концепції в результаті читання, дослідження, обговорення і мозкового штурму у високоспеціалізованій, присвяченій певній темі роботі академічного або професійного спрямування;

- здатність до виявлення зв'язків між сучасними концепціями медичної науки, наведення доказів та/або інших аргументів, що спростовують ці докази.

Очікувані програмні результати навчання. Аспіранти, які прослухали спеціальний курс з суміжних дисциплін «Ревматологія», здатні:

ПРН1	Знати основи законодавства України про охорону здоров'я та їх застосувати у щоденній практиці. Здобуття знань і розумінь поглибленого рівня ревматологічних захворювань шляхом застосування комплексу сучасних методик і методів досліджень; критичне осмислення відповідних проблем, наявних у ревматології;
ПРН2	Спроможність виконувати медичні та ревматологічні маніпуляції, відповідно до професійних стандартів.
ПРН3	Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики ревматологічних захворювань
ПРН4	Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати діагноз, план, види та принципи лікування ревматологічних захворювань
ПРН5	Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні ревматологічних захворювань
ПРН6	Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із ревматологічними захворюваннями з супутніми соматичними захворюваннями.
ПРН7	Спроможність проводити лікування основних ревматологічних захворювань
ПРН8	Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в ревматології
ПРН9	Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із ревматологічними захворюваннями
ПРН10	Вміння визначати тактику, методи та надавати екстрену медичну допомогу.
ПРН11	Вміння впроваджувати сучасні методи діагностики і лікування.
ПРН12	Спроможність вести нормативну медичну документацію.

IV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Таблиця 3 (Денна, заочна форма)

Код	Назви змістових модулів і тем	Кількість навчальних годин				
		Лекції і	Семін. заняття	Практ. заняття	Самост. робота *	Викладацький склад
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль						
1.	Організація ревматологічної служби в Україні з дотриманням вимог законодавства.	4	4	4	4	16 годин

	Діагностика ревматичних хвороб з урахуванням вимог сучасних протоколів надання медичної допомоги, що ґрунтуються на засадах доказової медицини.					
	Лекція 1 Організація ревматологічної служби в Україні з дотриманням вимог законодавства	2				Коваленко В.М.
	Лекція 2. Діагностика ревматичних хвороб з урахуванням вимог сучасних протоколів надання медичної допомоги, що ґрунтуються на засадах доказової медицини	2				Коваленко В.М.
	Семінарське заняття 1. Протоколи та стандарти надання медичної допомоги		2		1	Коваленко В.М.
	Семінарське заняття 2. Доказова медицина в ревматології		2		1	Коваленко В.М.
	Практичне заняття 1. Застосування протоколів та стандартів надання медичної допомоги в практиці лікаря ревматолога			2	1	Коваленко В.М.
	Практичне заняття 2. Стрес та його вплив на ревматичні захворювання			2	1	Коваленко В.М.
2.	Теоретичні питання ревматології. Етіологія та патогенез ревматичних хвороб.	2	4	8	6	20 годин
	Лекція 1 Організація ревматологічної служби в Україні	2				Крилова А.С.
	Семінарське заняття 1. Теоретичні питання ревматології		2		2	Крилова А.С.
	Семінарське заняття 2. Етіологія та патогенез ревматичних хвороб		2			Крилова А.С.
	Практичне заняття 1. Організація ревматологічної служби в Україні			2	1	Крилова А.С.
	Практичне заняття 2. Методи досліджень при ревматичних хворобах			2	1	Крилова А.С.
	Практичне заняття 3. Діагностика ревматичних хвороб			2	1	Крилова А.С.
	Практичне заняття 4. Патогенетичні аспекти ревматичних хвороб			2	1	Крилова А.С.
3.	Методи дослідження при ревматичних хворобах. Рентгенологічні та патоморфологічні методи обстеження хворих на ревматичні хвороби	4	10	30	10	54 години
	Лекція 1 Методи дослідження при ревматичних хворобах	4				Борткевич О.П.
	Семінарське заняття 1. Рентгенологічні методи обстеження хворих на ревматичні хвороби		4			Бацак Б.В.
	Семінарське заняття 2. Функціональні методи обстеження хворих на ревматичні хвороби		4			Бацак Б.В.
	Семінарське заняття 3. Патоморфологічні методи обстеження хворих на ревматичні хвороби		2			Борткевич О.П.
	Практичне заняття 1. Рентгенографія в ревматології			4	1	Бацак Б.В.
	Практичне заняття 2. КТ в ревматології			2	1	Бацак Б.В.
	Практичне заняття 3. МРТ в ревматології			2	1	Бацак Б.В.
	Практичне заняття 4. Рентгенівська та ультразвукова денситометрія			4	1	Борткевич О.П.
	Практичне заняття 5. УЗД суглобів			4	1	Борткевич О.П.
	Практичне заняття 6.Капіляроскопія			2	1	Борткевич О.П.
	Практичне заняття 7. Дихальні функціональні тести			2	1	Борткевич О.П.
	Практичне заняття 8. Патоморфологічні методи			6	1	Борткевич О.П.

	обстеження хворих на ревматичні хвороби					
	Практичне заняття 9. Функціональні тести, опитувальники в ревматології			2	1	Борткевич О.П.
4.	Профілактика, діагностика та лікування гострої ревматичної лихоманки та хронічної ревматичної хвороби серця	2	4	10	4	20 годин
	Лекція 1 Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця, загальна характеристики, підходи до встановлення діагнозу та лікування	2			1	Несукай О.Г.
	Семінарське заняття 1. Гостра ревматична лихоманка		2		1	Несукай О.Г.
	Семінарське заняття 2. Хронічна ревматична хвороба серця		2		1	Несукай О.Г.
	Практичне заняття 1. Етіологія та патогенетичні особливості гострої ревматичної лихоманки та хронічної ревматичної хвороби серця			2	1	Несукай О.Г.
	Практичне заняття 2. Алгоритм ведення хворих хронічною ревматичною хворобою серця			2		Несукай О.Г.
	Практичне заняття 3. Діагностика та диференційна діагностика гострої ревматичної лихоманки та хронічної ревматичної хвороби серця			2		Несукай О.Г.
	Практичне заняття 4. Профілактика гострої ревматичної лихоманки та хронічної ревматичної хвороби серця			2		Несукай О.Г.
	Практичне заняття 5. Лікування гострої ревматичної лихоманки та хронічної ревматичної хвороби серця			2		Несукай О.Г.
5.	Профілактика, діагностика та лікування основних хвороб суглобів - ревматоїдний артрит, ювенільний хронічний артрит, серонегативні спонділоартропатії, артрити, пов'язані з інфекцією та мікрокристалічні артрити. Показання до хірургічного лікування хвороб суглобів	12	28	40	6	86 годин
	Лекція 1 Хвороби суглобів, загальна характеристика	2			1	Крилова А.С.
	Лекція 2 Етіологія, патогенез основних хвороб суглобів, нові погляди	2			1	Рекалов Д.Г.
	Лекція 3. Запальні хвороби суглобів	2			1	Крилова А.С.
	Лекція 4. Серонегативні артропатії, загальна характеристика	2			1	Крилова А.С.
	Лекція 5. Кристалічні артропатії	2			1	Рекалов Д.Г.
	Лекція 6. Артрити, пов'язані з інфекцією	2			1	Рекалов Д.Г.
	Семінарське заняття 1. Ревматоїдний артрит		4			Рекалов Д.Г.
	Семінарське заняття 2. Хвороба Стілла		4			Крилова А.С.
	Семінарське заняття 3. Анкілозивний спонділоартрит		4			Рекалов Д.Г.
	Семінарське заняття 4. Псоріатичний артрит		4			Рекалов Д.Г.
	Семінарське заняття 5. Реактивні артрити		4			Крилова А.С.
	Семінарське заняття 6. Артрити, пов'язані з ШКТ		4			Крилова А.С.
	Семінарське заняття 7. Септичний артрит		4			Крилова А.С.
	Практичне заняття 1. Подагра та гіперурикемія			4		Рекалов Д.Г.

	Практичне заняття 2. Пірофосфатната гідроксиапатитна артропатія			4		Крилова А.С.
	Практичне заняття 3. Лайм-артрит			4		Крилова А.С.
	Практичне заняття 4. Х-зв'язана гіпофосфатемія			4		Рекалов Д.Г.
	Практичне заняття 5. Ювенільний ідіопатичний артрит			4		Рекалов Д.Г.
	Практичне заняття 6. Бурсити			4		Крилова А.С.
	Практичне заняття 7. Лабораторні методи діагностики хвороб суглобів			4		Крилова А.С.
	Практичне заняття 8. Інструментальні методи діагностики хвороб суглобів			4		Крилова А.С.
	Практичне заняття 9. Немедикаментозні та медикаментозні методи лікування хвороб суглобів			4		Рекалов Д.Г.
	Практичне заняття 10. Хірургічне лікування хвороб суглобів			4		Рекалов Д.Г.
6.	Профілактика, діагностика та лікування СЧВ та інших системних хвороб сполучної тканини Застосування сучасних підходів до фармакотерапії системних хвороб сполучної тканини.	12	10	30	8	60 годин
	Лекція 1 Загальна характеристика системних хвороб сполучної тканини.	4			1	Проценко Г.О.
	Лекція 2. Сучасні методи діагностики системних хвороб сполучної тканини	4			1	Рекалов Д.Г.
	Лекція 3. Застосування сучасних підходів до фармакотерапії системних хвороб сполучної тканини.	4			1	Проценко Г.О.
	Семінарське заняття 1. Системний червоний вовчак		2		1	Проценко Г.О.
	Семінарське заняття 2. Системна склеродермія		2		1	Рекалов Д.Г.
	Семінарське заняття 3. Ідіопатичні запальні міопатії		2		1	Проценко Г.О.
	Семінарське заняття 4. Синдром Шегрена		2		1	Рекалов Д.Г.
	Семінарське заняття 5. Змішане захворювання сполучної тканини		2		1	Рекалов Д.Г.
	Практичне заняття 1. Вузлувата еритема			4		Рекалов Д.Г.
	Практичне заняття 2. Недиференційоване захворювання сполучної тканини			4		Проценко Г.О.
	Практичне заняття 3. Сімейна середземноморська лихоманка			2		Рекалов Д.Г.
	Практичне заняття 4. Ревматична поліміалгія			4		Проценко Г.О.
	Практичне заняття 5. Антифосфоліпідний синдром			4		Рекалов Д.Г.
	Практичне заняття 6. Рецидивуючий поліхондрит			4		Проценко Г.О.
	Практичне заняття 7. Панікуліт			4		Проценко Г.О.
	Практичне заняття 8. Ig-G -залежне захворювання			4		Рекалов Д.Г.
7.	Профілактика, діагностика та лікування системних васкулітів.	2	4	18	6	30 годин
	Лекція 1 Анца-асоційовані васкуліти	2			2	Проценко Г.О.
	Семінарське заняття 1. Гігантоклітинний артеріїт		2		1	Проценко Г.О.
	Семінарське заняття 2.		2		1	Проценко Г.О.

	Артеріїт Такаясу					
	Практичне заняття 1. Вузликівий поліартеріїт			2	1	Проценко Г.О.
	Практичне заняття 2. Хвороба Кавасакі			2		Проценко Г.О.
	Практичне заняття 3. Хвороба Бехчета			2		Проценко Г.О.
	Практичне заняття 4. Синдром Гудпасчера			2		Проценко Г.О.
	Практичне заняття 5. Первинний васкуліт ЦНС			2		Проценко Г.О.
	Практичне заняття 6. Шкірні васкуліти			2	1	Проценко Г.О.
	Практичне заняття 7. Облітеруючий тромбангіїт			2		Проценко Г.О.
	Практичне заняття 8. Кріоглобулінемічний васкуліт			2		Проценко Г.О.
	Практичне заняття 9. Геморагічний васкуліт			2		Проценко Г.О.
8.	Профілактика, діагностика та лікування остеоартрозу	2	4	8	6	20 годин
	Лекція 1 Визначення та основні аспекти профілактики, діагностики та лікування остеоартрозу	2				Крилова А.С.
	Семінарське заняття 1. Остеоартроз та комор бідні захворювання		2		1	Крилова А.С.
	Семінарське заняття 2. Нефармакологічні методи лікування остеоартрозу		2		1	Крилова А.С.
	Практичне заняття 1. Класифікаційні критерії, формулювання діагнозу та клінічна симптоматика при остеоартрозі			2	1	Крилова А.С.
	Практичне заняття 2. Лабораторні та інструментальні методи досліджень при остеоартрозі			2	1	Крилова А.С.
	Практичне заняття 3. Лікування остеоартрозу			2	1	Крилова А.С.
	Практичне заняття 4. Профілактика остеоартрозу			2	1	Крилова А.С.
9.	Профілактика, діагностика та лікування остеопорозу	2	4	6	4	16 годин
	Лекція 1 Остеопороз	2			2	Борткевич О.П.
	Семінарське заняття 1. Методи діагностики остеопорозу та розрахунок ризику переломів (FRAX, рентгенівська денситометрія, КТ кількісна, маркери кісткової тканини)		2		1	Борткевич О.П.
	Семінарське заняття 2. Лікування остеопорозу (основні групи препаратів, в тому числі біфосфонати, імунобіологічні)		2		1	Борткевич О.П.
	Практичне заняття 1. Діагностика та диференційна діагностика остеопорозу			2		Борткевич О.П.
	Практичне заняття 2. Профілактика остеопорозу			2		Борткевич О.П.
	Практичне заняття 3. Лікування остеопорозу			2		Борткевич О.П.
10.	Профілактика, діагностика та лікування інфекційного ендокардиту. Діагностика, лікування та профілактика міокардитів та кардіоміопатій.	4	6	8	6	24 години
	Лекція 1 Інфекційний ендокардит в практиці лікаря-ревматолога	2			1	Чернюк С.В.
	Лекція 2. Міокардити та кардіоміопатії в практиці лікаря-ревматолога	2			1	Чернюк С.В.
	Семінарське заняття 1.		2		1	Чернюк С.В.

	Діагностика та диференційна діагностика міокардитів та кардіоміопатій.					
	Семінарське заняття 2. Профілактика міокардитів та кардіоміопатій.		2		1	Чернюк С.В.
	Семінарське заняття 3. Лікування та профілактика міокардитів та кардіоміопатій.		2		1	Чернюк С.В.
	Практичне заняття 1. Профілактика інфекційного ендокардиту			2		Чернюк С.В.
	Практичне заняття 2. Діагностика інфекційного ендокардиту			2	1	Чернюк С.В.
	Практичне заняття 3. Диференційна діагностика інфекційного ендокардиту			2		Чернюк С.В.
	Практичне заняття 4. Лікування інфекційного ендокардиту			2		Чернюк С.В.
11	Хвороби позасуглобових м'яких тканин	2	2	6	4	14 годин
	Лекція 1 Хвороби позасуглобових м'яких тканин	2				Дубас В.В.
	Семінарське заняття 1. Біль в нижній частині спини		2		1	Дубас В.В.
	Практичне заняття 1. Фіброміалгія			2	1	Дубас В.В.
	Практичне заняття 2. Синдром хронічної втоми			2	1	Дубас В.В.
	Практичне заняття 3. Системна дисплазія сполучної тканини			2	1	Дубас В.В.
	Разом протягом семестру	48	80	168	64	360 год.

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ.

Навчально-методичні матеріали самостійної роботи аспірантів враховують специфіку навчальної дисципліни «Ревматологія».

Рекомендації до самостійного вивчення навчального матеріалу включають вказівки щодо терміну та обсягу засвоєння матеріалу із зазначенням навчальних і наукових видань, що використовуються з цією метою, а також питання для самоконтролю, тести, контрольні завдання, вимоги і приклади оформлення самостійної письмової (дисертаційної) роботи, критерії оцінювання.

Методичні рекомендації до самостійної роботи аспірантів включають таку інформацію (залежно від форми проведення занять):

- методичні рекомендації до практичних занять - приклади розв'язування задач, варіанти задач для самостійної роботи та відповіді до них;
- методичні рекомендації до семінарських занять - тематику і методичні поради до опрацювання теоретичних питань (завдань) з акцентуванням уваги аспіранта на основних проблемних питаннях, які розглядаються, список літературних джерел, тощо;
- методичні рекомендації до дисертаційних робіт включають вимоги до змісту і структури роботи; вимоги до оформлення тексту, графічної частини, літератури; приклади оформлення текстової і графічної частини, що базуються на матеріалі навчальної дисципліни «Ревматологія».

Форми та види організації самостійної роботи

Самостійна робота аспіранта над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни «Ревматологія» може виконуватись у бібліотеці ДУ «Національний науковий центр ім. акад. М.Д. Стражеска НАМН України», у національній медичній бібліотеці, а також в домашніх умовах.

Передбачаються такі організаційні **форми** самостійної роботи аспіранта:

- навчальна робота, яка виконується самостійно у вільний від занять та зручний для аспіранта час, як правило, поза аудиторією;
  - навчальна робота, яка з урахуванням специфіки дисципліни «Ревматологія», виконується в лабораторіях та діагностичних відділеннях і кабінетах ДУ «Національний науковий центр ім. акад. М.Д. Стражеска НАМН України»;
  - вдосконалення теоретичних і практичних навичок в умовах курації хворих у відділеннях ДУ «Національний науковий центр ім. акад. М.Д. Стражеска НАМН України»;
  - робота аспіранта над індивідуальними завданнями під керівництвом викладача (аудиторна робота, робота з використанням комп'ютерної техніки, робота у віварії тощо);
  - індивідуальні навчальні завдання з дисципліни «Ревматологія», які видаються аспірантам у терміни, передбачені візиткою навчальної дисципліни і виконуються кожним аспірантом самостійно при консультуванні викладачів;
  - індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ) – вид позааудиторної самостійної роботи аспіранта навчального, навчально-дослідницького чи експериментального характеру, які виконуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу в даному семестрі в терміни, передбачені програмою навчальної дисципліни;
  - робота аспіранта по виконанню дисертаційної роботи. Найпоширенішими видами індивідуальних навчальних та індивідуальних навчально-дослідних завдань є:
    - робота з підручниками або посібниками;
    - розв'язування та складання практичних (наприклад, ситуативних) задач різного рівня складності з теми (чи модуля);
    - комплексний опис будови, властивостей, функцій, явищ, об'єктів;
    - анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні довідки тощо;
    - розробка сценарію позааудиторного навчального заходу, аналіз елементів передового педагогічного досвіду тощо;
    - складання індивідуальної картки фізичного розвитку, паспорту здоров'я та схем індивідуального графіка підвищення майстерності тощо;
    - розробка навчальних та діагностичних тестових завдань з предмету;
    - проведення діагностичних досліджень та їх інтерпретація;
    - проведення експериментальних досліджень та їх інтерпретація;
    - укладання конспектів практичних занять на інноваційних засадах;
    - реферування іноземних текстів за фаховими темами.
- Зміст самостійної роботи аспіранта з навчальної дисципліни «Ревматологія» визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача і може складатися з таких **видів роботи**.
- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних, співбесіди з лектором тощо);
  - виконання індивідуальних завдань;
  - самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно робочої програми навчальної дисципліни;
  - переклад іноземних текстів встановлених обсягів;
  - виконання контрольних робіт при дистанційній формі навчання;
  - підготовка і виконання завдань, передбачених програмою практичної підготовки, дисертаційних робіт тощо;
  - підготовка до усіх видів контролю, в тому числі до модульних і комплексних

контрольних робіт та підсумкової атестації (державних іспитів, виконання випускової кваліфікаційної роботи, виконання дисертаційної роботи);

- робота у наукових проблемних групах молодих вчених, семінарах тощо;
- участь у роботі наукових і науково -практичних конференцій, семінарів з фаху або навчальної дисципліни «Ревматологія» тощо;
- виконання завдань, які базуються на використанні сучасних інформаційних технологій і комп'ютерних засобів навчання.

Методичні матеріали для самостійної роботи аспірантів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку аспіранта. Для самостійної роботи аспіранту також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література зі спеціальності «Ревматологія».

Матеріально-технічне й інформаційно -технічне забезпечення самостійної роботи аспіранта містить:

- навчальну і навчально-методичну літературу з серцево-судинної хірургії;
- бібліотеку з читальним залом, укомплектованим відповідно до діючих нормативів;
- комп'ютерний клас з навчальними та контролюючими програмами з навчальної дисципліни «Ревматологія» та можливість роботи в мережі Інтернет;
- поліклінічне відділення та відділення стаціонару ДУ «Національний науковий центр ім. акад. М.Д. Стражеска НАМН України», а також лабораторії, операційні, діагностичні кабінети та відділення, оглядові, актовий зал тощо.

Забезпечення належних умов самостійної роботи аспіранта на складному діагностичному та/або лікувальному обладнанні та інших навчальних об'єктах підвищеної небезпеки здійснюється за попередньо укладеним графіком під керівництвом наукового керівника.

V. Політика оцінювання

Розподіл балів та критерії оцінювання Під час вивчення спеціального курсу з суміжних дисциплін «Ревматологія» аспірант виконує такі види робіт: вивчення теоретичного й практичного матеріалу (на практичних заняттях), включно з підготовкою індивідуального завдання та залікових питань.

Повноцінне засвоєння курсу передбачає відвідування лекцій, індивідуальне опрацювання текстових та медійних джерел відповідно до тематики занять; підготовку до перевірки знань.

Залік має на меті висвітлити індивідуальні результати навчання та пріоритети курсу (20 балів).

Аспірантам можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні курси/тренінги, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування врегульований Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у Державній установі «Національний науковий центр ім. акад. М.Д. Стражеска НАМН України» Згідно встановленого порядку можуть бути визнані результати навчання, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають одному заліковому модулю, або окремому змістовому модулю, темі (темам), які передбачені силабусом.

Учасники курсу мають можливість порушити будь -яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто до апеляційної комісії.

Відвідування лекцій. Відвідування лекцій - обов'язкове і оцінюється у 2 бали.

Несвоєчасне виконання завдання. Аспірант, що з певних причин не відвідує лекції, зобов'язаний аргументувати свою відсутність. Якщо аспірант відсутній на практичному занятті з поважної причини, відпрацювання здійснюється під час індивідуально узгодженої консультації.

Відсутність аспіранта на підсумкових видах роботи оцінюється в «0» балів. Повторне написання робіт можливе лише за наявності офіційного документу, який підтверджує причину відсутності студента.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Аспіранти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами у ЗВО.

Дотримання правил навчальної етики та академічної доброчесності:

Учасник освітнього процесу повинен виявляти толерантність і дотримуватися етичних норм та правил поведінки під час спілкування з іншими аспірантами та викладачем, сумлінно виконувати покладені на нього обов'язки, прагнути до особистісного й професійного зростання та уникати будь-яких виявів неправдивості, що порушують наукову етику й виражають неповагу до чужих інтелектуальних надбань (врегульовано: Положенням про наукову і академічну доброчесність у Державній установі «Національний науковий центр ім. акад. М.Д. Стражеска НАМН України».

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

VI. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Усі види навчальної діяльності аспіранта оцінюються певною кількістю балів. Підсумковий контроль здійснюється у формі подання індивідуального науково-дослідного завдання та складання заліку. Сумарна кількість балів, яку аспірант отримує під час засвоєння курсу та під час підсумкових заходів - 100 балів. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. Поточне оцінювання змістових модулів (максимум 50 балів);
2. Індивідуальне завдання (максимум 30 балів);
1. Залік (максимум 20 балів).

Викладач залишає за собою право заохотити учасників курсу додатковими балами (до 5 балів) за участь у різних видах наукової та навчальної діяльності, що передбачає використання професійних навичок, дотичних до курсу (публікація статей і тез доповідей, виступи на конференціях тощо).

Підсумкову оцінку за національною шкалою буде внесено в залікову відомість. Інформацію про вивчення спеціального курсу з суміжних дисциплін «Ревматологія» буде внесено до особливих здобутків.

Шкала оцінювання

Таблиця 5

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
85 - 100	Відмінно
69 - 84	Добре
53 - 68	Задовільно
1 - 52	Незадовільно

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література:

1. Національний підручник з ревматології /Під ред. академіка НАМН України, проф. В.М. Коваленка, проф. Н.М. Шуби - К.: Моріон, 2013. – 687 с.
2. Клініко-діагностичне значення імунологічних тестів при ревматичних хворобах. Навчальний посібник За ред. В.М. Коваленка, Н.М. Шуби. 2017- 105с.
3. Ревматичні вороби. Класифікація, стандарти діагностики та лікування. К., Моріон, 2021. 400 с. ISBN 978-966-2066-79-1 В.М. Коваленко, Н.М. Шуба, О.П. Борткевич, О.О. Гарміш, Г.О. Проценко, Р.І. Яцишин, М.А. Станіславчук, О.Б. Яременко, А.С. Крилова
4. Практичні навички в ревматології Навчальний посібник. / Під ред. чл. – кор. АМН України, проф. В.М. Коваленка, проф. Н.М. Шуби – К.: Моріон, 2008. – 255с.
5. Ультразвукове дослідження опорно-рухового апарата. Метод. рекомендації.- Київ, 2008.- 40 с./під ред. В.М.Коваленка, Н.М.Шуби
6. Ревматичні вороби. Класифікація, стандарти діагностики та лікування. Київ: Четверта хвиля, 2025. 528 с. ISBN 978-966-529-373-6 В.М. Коваленко, Н.М. Шуба, О.П. Борткевич, О.О. Гарміш, Г.О. Проценко, Р.І. Яцишин, М.А. Станіславчук, О.Б. Яременко, А.С. Крилова

Допоміжна література

1. Zhang Y., Chen X., Tong Y. et all. Development and Prospect of Intra-Articular Injection in the Treatment of Osteoarthritis: A Review. J Pain Res. 2020 Aug 4;13:1941-1955.
2. Uson J., Rodriguez-García S.C., Castellanos-Moreira R. et all. EULAR recommendations for intra-articular therapies. Ann Rheum Dis. 2021 Oct;80(10):1299-1305.
3. Pavone V., Vescio A., Turchetta M. et all. Injection-Based Management of Osteoarthritis of the Knee: A Systematic Review of Guidelines. Front Pharmacol. 2021 Apr 20;12:661805.

4. Peran M., Allado E., Albuisson E. et al. Performance of ultrasound to assess erosion progression in rheumatoid arthritis. *Eur J Radiol.* 2021 Mar;136:109536.
5. Bruyn G.A., Iagnocco A., Naredo E., Balint P.V. et al. OMERACT Ultrasound Working Group. OMERACT Definitions for Ultrasonographic Pathologies and Elementary Lesions of Rheumatic Disorders 15 Years On. *J Rheumatol.* 2019 Oct;46(10):1388-1393.
6. do Prado A.D., Staub H.L., Bisi M.C., da Silveira I.G. Ultrasound and its clinical use in rheumatoid arthritis: where do we stand? *Adv Rheumatol.* 2018 Aug 2;58(1):19.
7. Christiansen S.N., Ostergaard M., Terslev L. et al. Ultrasonography in gout: utility in diagnosis and monitoring. *Clin Exp Rheumatol.* 2018 Sep-Oct;36 Suppl 114(5):61-67.
8. Ciurtin C., Jones A., Brown G. et al. Real benefits of ultrasound evaluation of hand and foot synovitis for better characterisation of the disease activity in rheumatoid arthritis. *Eur Radiol.* 2019 Nov;29(11):6345-6354.
9. Di Matteo A., Mankia K., Azukizawa M. et al. The Role of Musculoskeletal Ultrasound in the Rheumatoid Arthritis Continuum. *Curr Rheumatol Rep.* 2020 Jun 19;22(8):41.
10. D'Agostino M.A., Terslev L., Aegerter P. et al. Scoring ultrasound synovitis in rheumatoid arthritis: a EULAR-OMERACT ultrasound taskforce-Part 1: definition and development of a standardised, consensus-based scoring system. *RMD Open.* 2017 Jul 11;3(1):e000428.
11. Dubash S.R., De Marco G., Wakefield R.J., Tan A.L. et al. Ultrasound Imaging in Psoriatic Arthritis: What Have We Learnt in the Last Five Years? *Front Med (Lausanne).* 2020 Aug 25;7:487.
12. Duquenne L., Chowdhury R., Mankia K., Emery P. et al. The Role of Ultrasound Across the Inflammatory Arthritis Continuum: Focus on "At-Risk" Individuals. *Front Med (Lausanne).* 2020 Oct 30;7:587827.
13. Amorese-O'Connell L., Gutierrez M., Reginato A.M. et al. General Applications of Ultrasound in Rheumatology Practice. *Fed Pract.* 2015 Dec;32(Suppl 12):8S-20S.
14. Filippou G., Scir? C.A., Adinolfi A., Damjanov N.S. et al. Identification of calcium pyrophosphate deposition disease (CPPD) by ultrasound: reliability of the OMERACT definitions in an extended set of joints-an international multiobserver study by the OMERACT Calcium Pyrophosphate Deposition Disease Ultrasound Subtask Force. *Ann Rheum Dis.* 2018 Aug;77(8):1194-1199.
15. Terslev L., Naredo E., Aegerter P., Wakefield R.J. et al. Scoring ultrasound synovitis in rheumatoid arthritis: a EULAR-OMERACT ultrasound taskforce-Part 2: reliability and application to multiple joints of a standardised consensus-based scoring system. *RMD Open.* 2017 Jul 11;3(1):e000427.